

ЙОХАНЕС ХАРТЛИБ

КНИГА НА ЗАБРАНЕНИТЕ ИЗКУСТВА¹

31. Как човек лети във въздуха

В лошото и суетно изкуство на нигромантията има и една друга глупост, която хората вършат в магьосническите си коварства. Тогава в стар дом идват коне и ако човек пожелае, той ги яхва и за кратко време изминава много мили. Ако поиска да слезе, сваля юздата. А ако пак пожелае да ги яхне, тръсва юздата и жребецът се появява отново. В действителност това е дяволът в плът. За тази магия се използва кръв от прилеп, с помощта на която и на тайнствени думи като “дебра ебра” човек трябва да се продаде на дявола...

32. Как се осъществява полетът по въздуха.

За да поемат на това пътешествие мъжете и жените, особено вещиците, използват едно мазило, наречено *unguentum pharelis*. То се приготвя от седем билки. При това всяка билка се бере тъкмо в деня, който му е отреден. Така в неделя се изравя или откъсва *solsequium*, в понеделник *lunaria*, във вторник *verbena*, в сряда *mercurialis*, в четвъртък *barba Jovis*, в петък *capillus Veneris*. Примесвайки към тях кръв от птица и животинска мас, те приготвят мазилото. Но аз няма да го описвам в детайли, за да не би някой да се изкуши да го направи. Когато решат, те намазват с него пейки или столове, гребла или ръжени и отлитат върху тях. Всичко това не е нищо друго освен нигромантия и е най-строго забранено.

34. Как се предизвикват градушки и бури

Едно от тези умения е и предизвикването на градушки и бури. Който желае да се захване с това, трябва не само да отдаде себе си на дявола, ами и да се отрече от Бога, светото кръщение и всички християнски блаженства. Това изкуство практикуват единствено онези старици, които са отпаднали от Бога. О, преславни княже, чуй за едно необичайно събитие, на което сам станах свидетел. През 1446-та година след рождението на Христа в Хайделберг за

¹ Johannes Hartlieb, *Das buch aller verpoten kunst*, ed. F. Eisermann, E. Graf, München 1998 (S. 15).

магьосничество бяха изгорени няколко жени. Тяхната предводителка обаче се измъкна. Следващата година бях изпратен от Мюнхен в двора на Негова светлост, благородния пфалцграф херцог Лудвиг... Когато пристигнах, се оказа, че въпросната магьосница е заловена. Помолих Негова милост да ме допусне при нея. Той се съгласи. В градчето, наречено Гьотсхайм инквизиторът я доведе в дома на неговия управител Петер от Талхайм. Успях да измоля от княза да се смили над жената и да я остави жива, ако тя ме научи да предизвиквам бури и градушки, разбира се, при условие, че се закълне да напусне страната си. Когато сам отидох при жената и инквизитора и поисках да ме научи, тя каза, че може да ми съобщи всичко, стига аз да изпълня онова, на което ме научи. Попитах я за какво става дума и рекох, че ако това няма да разгневи Бога и няма да е нещо противно на християнската вяра, ще го сторя. Единият ѝ крак беше окован в желязо и ми каза следното: “Скъпи сине, най-напред трябва да се отречеш от Бога и никога повече да не дириш утеха или помощ от него. Сетне трябва да се отречеш от кръщението и от всички тайнства, с които си бил помазан или снабден. След това трябва да се отречеш от всички светци Господни и най-вече от Божията майка Мария. Накрая трябва да се отдадеш телом и духом на триге дявола, които ще ти назова. Те ще ти определят някакъв срок и ще ти обещаят да следват волята ти докато изтече този срок.” Аз я попитах: “Какво още трябва да сторя?” Жената отговори: “Нищо повече. Когато поискаш да прибягнеш до нещо такова, върви на някое скришно място, призови духовете и им принеси едно N^2 . Те ще дойдат и до час ще предизвикат градушка там, където пожелаеш.” Казах на жената, че не искам да правя нищо такова. Защото аз предварително ѝ бях казал, че ще я освободя, ако ми обясни изкуство, с което няма да разгневи Бога и няма да постъпя противно на християнската вяра. Тя поясни, че не го знае по друг начин. Така че жената отново беше предадена на Ханс от Талхайм и той накара да я изгорят на мястото, където беше заловена... Немалко са и людете, които потапят кръст в дълбока вода, та така да вършат магии. Това е голяма ерес и суеверно деяние. Към това ни подтиква и подпомага дяволът, за да изкуши човеците и да ги захвърли във вечните мъки на преизподнята.

² Условно обозначение за нещо, което следва да бъде казано или принесено при определени обстоятелство.

79. Как се изготвят изображения и атцмани³

Има магьосници, които изработват от восък или друг материал изображения и атцмани. Те го правят доста често, като изричат както познати, така и тайни названия, и окачат тези фигури на открито. Когато вятърът ги разлюлее, онези вярват, че човекът, чието име са произнесли, докато са приготвяли куклата, няма повече да намери покой. Всичко това е голямо суеверие и магьосничество. Някои пък вземат лист от трепетлика, написват върху него магическите си формули и смятат, че по този начин ще накарат някои хора да се влюбят.

98. За шестото изкуство, наречено хиромантия

Хиромантия се нарича изкуството да видиш по ръката какво ще се случи или се е случило на човека, както и какво трябва или може да споходи приживе човека, независимо дали става дума за деца, жени или мъже. Това изкуство е било измислено от магьосника Манций. То представлява гледане по линиите на ръката, както на пръстите, така и на дланта. По тях магистърът предсказва, както се предполага, всичко, което желае да узнае. Упражняващите това изкуство разглеждат и пръстите; по тях те предричат бъдещето. Независимо от коя гледна точка разглеждаме въпросното изкуство и независимо как бива упражнявано, то е грях, забранено е и представлява суеверие.

103. Как циганите подмамват лековерните

Има един народ, който постоянно скита по света; него наричат “цигани”. Този народ, жени и мъже, деца и старци, охотно прибягва до това изкуство, подлъгва с него някои простодушни люде и тласка мнозина към суеверието. Тези цигани разказват, каквото им хрумне. Като попаднат на такива лекомислени люде, те карат мнозина, които не принадлежат към тях, да им повярват. В действителност обаче тяхното изкуство е неоснователно. Те дори не знаят различните участъци на ръцете, понеже не са способни да назоват нито линиите, нито хълмчетата. При това не бива да се подминава и обстоятелството, че те нищо не знаят. Пази се от тях, благочестиви и безхитростен християнино;

³ Първоначално Атцман е името на един пакостлив коболд. След 13 в. обозначава изработеното пластично подобие на човека, върху когото трябва да падне магията.

ти, мъдрият, също гледай да ги избягваш. Така никому няма да дадеш повод да съгреши.

104. Изкуството на циганите няма никакво оправдание

Уверявам ви, че често съм питал въпросните цигани, включително най-мъдрите и най-добри жени, както и най-образованите мъже, дали изобщо разбират нещо от това изкуство. Ала действително никога не съм откривал каквато и да било изкусност при тях, защото стремежът им е единствено да вземат парите на хората или да изпросят дрехи от тях. Те вършат и други магии, които са пълна нелепост. Повярвайте, каквато и претенция да отправите или да искате да отправите към тях, те твърдят, че винаги могат да я изпълнят и ви препоръчват съответните билки и заклинания. Това си е чиста лъжа!

106. За една магьосница

Аз, доктор Хартлиб, бях свидетел на едно във висша степен необичайно събитие във връзка с хиромантията. Заедно с няколко приятели и сподвижници пристигнах в една чужда страна. Там ми разказаха за някаква магьосница или гадателка, която била в състояние изкусно да предскаже много неща, какво е било с човека досега и какво ще му се случи в бъдеще. Не обърнах внимание на този разказ, понеже често съм чувал неща, които са се оказвали празно дърдорене, а не действителна изкусност. Някои от моите приятели, моят слуга и дори един придружаващ ме свещеник препуснаха към тази жена, която живееше далеч извън града, в който бях отседнал. Като се върнаха, те ми разказаха забележителни неща, каквито жената е предсказала за всеки от тях лично. Всеки се кълнеше, че всичко е точно така. Свещеникът мислеше дори, че тя му е съобщила нещо, което никой човек не е знаел. Хвалеше я без мяра. На служба при мен като аптекар беше един човек, уелсец по рождение, който беше изпитал всичко възможно. Той беше на служба при мен от пет години и аз му вярвах и му се доверявах напълно. Той ми разказа за още по-впечатляващи неща, които тя отгадала и които са му се случили в Апулия. Не обърнах особено внимание на всичко това. Самата тази жена беше високо почитана от знатните люде. Например един достоен, намиращ се на добра служба рицар сподели, че тя му предсказала важна работа, с която действително се захванал впоследствие. Един земевладелец ми разказа, че тя му предрекла голяма власт, и като дошъл

посоченият момент, той действително придобил значителна власт. Други хора също ми разказваха удивителни неща за въпросната жена. Мнозина я хвалеха и аз не чух нито един да каже нещо лошо за нея. Моят клетвен брат беше с мен в тази страна. Той непрекъснато настояваше да призовем жената. Доколкото бях чувал, тя също се опитвала да ме намери.

107. Как намерих жената и я помолих за съвет

След дълги молби и наричания от страна на моя брат, аз се съгласих да я доведе, само че не в собствения ми дом Така и стана. Брат ми я придружи изключително церемониално, но всичко стана извън дома ми. Той беше много опитен мъж. Той дойде при мен, сияещ от радост, и ми съобщи, че тя му е разказала забележителните неща, които са му се случили във Франция. Помоли ме да ѝ окажа чест и аз я поканих на гости заедно с други почтени жени. Те останаха при мен от сутринта до вечерта. Проведох с жената дълъг разговор за Бога и света. Тя каза, че гадателното изкуство е отдавна познато на семейството ѝ и след смъртта ѝ ще бъде предадено на най-възрастната ѝ дъщеря.

108. Как разбрах, че изкуството ѝ няма стойност

Говорехме за много неща, след което я помолих да ми покаже изкуството си и тя прие с готовност да го стори. Накара ме да измия ръцете си, сама ги изсуши, сведе лице над ръката ми и ми каза неща, които няма как да са ми се случили. Защото по думите ѝ забелязах, че тя ми разказваше неща, които бих желал да чуя. От учтивост потвърждавах всичко. Все още очаквам да ми се случи онова, което ми предсказа. Само че, честно казано, не се чудя, дето толкова много високопоставени, храбри, опитни и почтени люде, мъже и жени, вдигат такъв шум за нищо. Наистина, наистина, тази работа е пълна нелепица. Ако тази жена наистина е предсказала някому нещо, което след това се е сбъднало, то това тя дължи несъмнено на злите духове, които се тълпят край людетe, без последните да подозират това.

превод от средновисоконемски: **Цочо Бояджиев**